

UDENRIGSMINISTERIET

EUKOOR, sagsnr.: 24/00935

Den 13. juni 2024

Rådsmøde (almindelige anliggender) den 25. juni 2024

SAMLENOTAT

1. Direktivforslag om harmoniserede krav vedr. gennemsigtighed i interesserepræsentation på vegne af tredjelande	2
- <i>Orienterende debat</i>	<i>Fejl! Bogmærke er ikke defineret.</i>
<i>KOM(2023) 0637</i>	<i>Fejl! Bogmærke er ikke defineret.</i>
2. Forberedelse af møde i Det Europæiske Råd den 27.-28. juni 2024 – konklusioner	6
- <i>Politisk drøftelse</i>	6
<i>KOM-dokument foreligger ikke.</i>	6
3. Retsstatsprincippet i Ungarn/ Artikel 7	8
- <i>Politisk drøftelse</i>	8
<i>KOM dokument foreligger ikke</i>	8

1. Direktivforslag om harmoniserede krav vedr. gennemsigtighed i interesserepræsentation på vegne af tredjelande

- Orienterende debat

KOM(2023) 0637

Nyt notat

1. Resumé

Der er på rådsmødet (almindelige anliggender) den 25. juni 2024 lagt op til en drøftelse af direktivforslaget om harmoniserede krav vedr. gennemsigtighed i interesserepræsentation på vegne af tredjelande. Forslaget er en del af lovpakken om forsvar af det europæiske demokrati, der blev fremlagt af Kommissionen d. 12. december 2023. Der er tale om en statusdrøftelse af direktivforslagets indhold i forlængelse af de seneste måneders behandling på teknisk niveau mhp. at sætte retningen for det videre arbejde. Direktivforslaget skal ifølge Kommissionen bidrage til at håndtere udfordringerne ved udenlandsk indblanding i EU's demokratiske processer bl.a. ved at introducere fælles standarder for gennemsigtighed og ansvarlighed i det indre marked for interessevaretagelse på vegne af tredjelande. Et kerneelement i forslaget er oprettelsen af et såkaldt åbenhedsregister. Det bemærkes, at direktivforslaget stiller krav om, at medlemsstaterne skal indføre administrative bøder. Sådanne bestemmelser giver anledning til forfatningsmæssige betænkeligheder i Danmark.

2. Baggrund

Den 12. december 2023 fremlagde Kommissionen en lovgivningspakke om forsvar af demokratiet forud for europaparlamentsvalget i 2024. Pakken om forsvar af demokratiet bygger på Kommissionens tidligere initiativer til at beskytte det europæiske demokrati, herunder handlingsplanen for europæisk demokrati. Pakkens primære element er et direktivforslag.

Kommissionen begrundet lovgivningspakken med et behov for at sikre harmonisering på området for at undgå en fortsat stigende fragmentering af reglerne på medlemsstatsniveau. Med forslaget ønsker Kommissionen således at lukke mulige huller, der kan udnyttes af tredjelande, såsom udnyttelse af forskelle i lovgivningskrav i et forsøg på at unddrage sig regulering i visse medlemsstater. Det skal ske gennem fastsættelse af fælles standarder på tværs af medlemsstaterne for, hvordan udenlandsk indflydelse håndteres på en strømlinet måde, idet flere medlemsstater endnu ikke har indført et lobbyistregister eller regler på området.

Direktivforslaget er fremsat med hjemmel i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) artikel 114 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivninger vedr. det indre markeds funktion. Direktivforslaget skal behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

3. Formål og indhold

Direktivets formål er skabe ensartethed i EU's indre marked for åbenhed om interessenter, der på vegne af tredjelande ønsker at påvirke eller søge indflydelse på politikere, beslutningstagere og den demokratiske sfære, og derved modvirke strategisk omgåelse af den forskelligartede regulering af området i EU.

Direktivforslaget indeholder følgende krav til gennemsigtighed:

- Registrering i et åbenhedsregister: Enheder, der udfører interesserepræsentationsaktiviteter på vegne af et tredjeland, skal registreres i et åbenhedsregister. Medlemsstaterne vil blive bedt om at oprette eller tilpasse eksisterende nationale registre til dette formål.

- Tilgængelighed for offentligheden: Centrale oplysninger om en sådan interesserepræsentation vil være offentligt tilgængelige, hvilket skaber større gennemsigtighed og demokratisk ansvarlighed. Dette vedrører f.eks. årlige modtagne beløb, berørte tredjelande og aktiviteterne vigtigste mål.
- Registrering: Enheder, der udfører interesserepræsentation på vegne af et tredjeland, skal registrere centrale oplysninger eller materiale vedrørende interesserepræsentationsaktiviteten i en periode på fire år efter afslutningen af denne aktivitet.

Forslaget indeholder regler og sikkerhedsforanstaltninger, der skal sikre, at registreringskravene ikke misbruges til at begrænse grundlæggende rettigheder såsom ytrings- eller foreningsfriheden, eller uretmæssigt begrænser civilsamfundsmæssige råderum, nemlig:

- Uafhængige tilsynsmyndigheder vil kun i behørigt begrundede tilfælde og afhængigt af formålet kunne anmode om begrænset adgang til de registrerede oplysninger.
- Myndighederne skal sikre, at registreringen ikke får negative konsekvenser i form af f.eks. stigmatisering, fordi en enhed har ladet sig registrere i overensstemmelse med bestemmelserne i direktivet.
- Mulighed for at fravige kravet om offentliggørelsen af oplysninger i behørigt begrundede tilfælde.
- Den fulde harmonisering, der foretages med forslaget, forhindrer medlemsstaterne i at opretholde eller indføre yderligere krav og praksisser.

Forslaget indeholder desuden bestemmelser om kontrol og håndhævelse, som bl.a. indebærer, at medlemsstaterne skal udpege nationale kontrolmyndigheder og fastsætte regler om sanktioner i form af administrative bøder for overtrædelse af de nationale regler, der implementerer direktivets krav til enheder, som udfører interesserepræsentationsaktiviteter på vegne af et tredjeland. Sanktionerne skal kunne pålægges direkte af kontrolmyndigheden eller af domstolene på baggrund af en anmodning fra kontrolmyndigheden.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet er i henhold til den almindelige lovgivningsprocedure (TEUF art. 294) medlovgiver på direktivforslaget. Der foreligger ikke en udtalelse, idet Europa-Parlamentet endnu ikke har behandlet sagen.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen begrundet direktivet med et behov for at sikre harmonisering på området for at undgå en fortsat stigende fragmentering af reglerne på medlemsstatsniveau. Med forslaget ønsker Kommissionen således at lukke mulige huller, der kan udnyttes af tredjelande. Det skal ske gennem fastsættelse standarder på tværs af EU's medlemsstater for, hvordan udenlandsk indflydelse håndteres på en strømlinet måde, idet flere medlemsstater endnu ikke har indført et lobbyistregister eller regler på området.

Regeringen kan tilslutte sig Kommissionens vurdering. Nærhedsprincippet anses således for at være opfyldt.

6. Gældende dansk ret

Der findes på nuværende tidspunkt ikke dansk lovgivning, der regulerer interesserepræsentation på vegne af tredjelande.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

En vedtagelse af forslaget kan medføre behov for tilpasning af dansk lovgivning, herunder lov om beskyttelse af whistleblowere.

Økonomiske konsekvenser

Det fremgår af forslaget, at det vil have konsekvenser for EU's budget som følge af øgede administrative omkostninger på i alt 2,5 mio. euro i perioden 2024-2027. Udgifterne finansieres under de eksisterende rammer for EU's budget. Det bemærkes, at Danmark finansierer ca. 2 pct. af EU's budget.

Sagen vil medføre statsfinansielle konsekvenser, idet Danmark ifølge direktivet vil skulle oprette et nationalt åbenhedsregister med tilhørende tilsynsmyndighed. De nærmere omkostninger forbundet hermed vil skulle afklares ifm. den tekniske behandling af forslaget. Den løbende indberetning til registeret vil også medføre administrative byrder. Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Derudover vil sagen medføre administrative byrder for erhvervslivet, herunder for de registrerede enheder.

Andre konsekvenser og beskyttelsesniveauet

Sagen vil styrke beskyttelsesniveauet fsva. udenlandsk indblanding i EU's demokratiske processer.

8. Høring

Sagen har været sendt i høring i Specialudvalget for juridiske spørgsmål.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Den samlede lovgivningspakke for forsvar af demokratiet blev første gang drøftet på rådsmødet (almindelige anliggender) den 29. januar 2024. Der var blandt medlemsstaterne generelt opbakning til det overordnede formål om at bekæmpe og forhindre indblanding og påvirkning fra tredjelande i demokratiske processer, idet flere dog havde visse bekymringer ift. det konkrete direktivforslag. Det gjaldt særligt forholdet til grundlæggende frihedsrettigheder, risikoen for stigmatisering af registrerede enheder, forslaget om totalharmonisering, omfanget af administrative byrder og valget af retsgrundlag (TEUF art. 114).

Siden har direktivforslaget været på dagsordenen for i alt 11 møder på arbejdsgruppeniveau, hvor medlemsstaternes holdninger er blevet uddybet. Der synes ikke at være enighed blandt medlemsstaterne om, hvordan man bedst adresserer de rejste bekymringer nævnt ovenfor.

Der forventes på rådsmødet en statusdrøftelse af direktivforslaget, hvor medlemsstaterne ventes at præsentere sine prioriteter for den videre behandling af sagen.

10. Regeringens generelle holdning

Det vurderes positivt, at Kommissionen vil øge gennemsigtigheden og den demokratiske ansvarlighed i forbindelse med interesserepræsentationsaktiviteter på vegne af tredjelande. Regeringens endelige stillingtagen til direktivforslaget vil dog kræve grundig forudgående analyse af forslagens konsekvenser og det foreslåede retsgrundlag, herunder i lyset af de drøftelser, som har fundet sted på arbejdsniveau i Rådet, idet regeringen i udgangspunktet forholder sig skeptisk til forslagens potentielle statsfinansielle

konsekvenser samt omfanget af administrative byrder. Regeringen finder det vigtigt, at Kommissionens udgifter finansieres inden for rammerne af administrationsområdet via omprioriteringer.

Det er centralt for regeringen, at Danmark ikke med direktivforslaget forpligtes til at skulle indføre administrative bøder, idet administrative bøder giver anledning til forfatningsmæssige betænkeligheder.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 19. januar 2024 ifm. forelæggelsen af lovpakken om forsvar af demokratiet forud for rådsmødet (almindelige anliggender) den 29. januar 2024. Et grund og nærhedsnotat blev oversendt til Folketingets Europaudvalg den 19. februar 2024.

2. Forberedelse af møde i Det Europæiske Råd den 27.-28. juni 2024 – konklusioner

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 25. juni 2024 forventes et udkast til konklusioner for mødet i Det Europæiske Råd (DER) den 27.-28. juni 2024 at blive præsenteret og drøftet. Udkastet til konklusioner foreligger endnu ikke. Den foreløbige dagsorden for topmødet omfatter Ukraine, sikkerhed og forsvar, konkurrenceevne, eksterne relationer samt den næste institutionelle cyklus. Regeringen vil arbejde for at fremme danske synspunkter i forhold til dagsordenen.

2. Baggrund

Der afholdes møde i Det Europæiske Råd den 27.-28. juni 2024. I henhold til forretningsordenen for Det Europæiske Råd (artikel 3) forbereder Rådet (almindelige anliggender) møderne i Det Europæiske Råd.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 25. juni 2024 forventes et udkast til konklusioner for mødet i Det Europæiske Råd (DER) den 27.-28. juni 2024 at blive præsenteret og drøftet. Udkastet til konklusioner foreligger endnu ikke. Den foreløbige dagsorden for topmødet omfatter Ukraine, sikkerhed og forsvar, konkurrenceevne, eksterne relationer samt den næste institutionelle cyklus.

Ukraine

Drøftelsen af Ukraine forventes for indeværende at fokusere på EU's fortsatte støtte til landet samt de arbejdsplaner, som EU har igangsat, herunder militær støtte.

Sikkerhed og forsvar

Drøftelsen forventes at fokusere på styrkelse af europæisk forsvarsindustri, herunder spørgsmålet om finansiering.

Konkurrenceevne

Drøftelsen forventes at følge op på konklusionerne om konkurrenceevne fra det ekstraordinære møde i Det Europæiske Råd i april 2024, herunder særligt kapitalmarkedsunionen.

Eksterne relationer

Det er aktuelt forventningen, at der vil være en drøftelse situationen i Mellemøsten og Georgien. Drøftelsen om Mellemøsten vil afhænge af udviklingen frem mod topmødet. Drøftelsen om Georgien forventes at fokusere på, hvordan EU bør reagere på den seneste tids udvikling i Georgien, herunder vedtagelsen af en såkaldt "fremmedagentlov".

Næste institutionelle cyklus

Det er forventningen, at Det Europæiske Råd vil drøfte og vedtage EU's strategiske dagsorden 2024-2029 samt en køreplan for interne reformer i EU. Stats- og regeringscheferne forventes også at drøfte EU-topposter for den næste institutionelle cyklus.

Det er muligt, at dagsordenen for mødet i Det Europæiske Råd den 27.-28. juni vil blive justeret frem mod topmødet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Udkastet til konklusioner for mødet i Det Europæiske Råd den 27.-28. juni 2024 forventes ikke i sig selv at indebære statsfinansielle konsekvenser eller konsekvenser for EU's budget, for samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet. Det er dog muligt, at mødet i Det Europæiske Råd vil blive fulgt op af konkrete retsakter, målsætninger, konklusioner eller andet, der vil kunne få sådanne konsekvenser. Konsekvenserne af disse vil først kunne vurderes, når der foreligger konkrete forslag

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Idet der endnu ikke foreligger et udkast til konklusioner, kendes andre landes holdninger ikke på nuværende tidspunkt.

10. Regeringens generelle holdning

Der er tale om en vigtig drøftelse af udkastet til konklusioner for Det Europæiske Råd, som finder sted få dage før topmødets afholdelse. Fra dansk side vil man arbejde for at fremme danske synspunkter i forhold til dagsordenen.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

3. Retsstatsprincippet i Ungarn/ Artikel 7

- Politisk drøftelse

KOM dokument foreligger ikke

Nyt notat

1. Resumé

Europa-Parlamentet vedtog ved afstemning den 12. september 2018 at aktivere proceduren i EU-traktatens artikel 7, stk. 1, over for Ungarn på baggrund af Ungarns manglende efterlevelse af EU's grundlæggende værdier. Sagen behandles aktuelt af Rådet (almindelige anliggender). På rådsmødet den 25. juni 2024 forventes en høringssession af Ungarn. Regeringen er fortsat bekymret over udviklingen i Ungarn på en række områder og bakker på den baggrund op om artikel 7-proceduren mod landet.

2. Baggrund

Europa-Parlamentet vedtog den 12. september 2018 at aktivere artikel 7, stk. 1, i Traktaten om den Europæiske Union (TEU) over for Ungarn ved at sende et begrundet forslag til Rådet. For beslutningen stemte 448, mens 197 stemte imod. Ungarn blev dermed det andet medlemsland imod hvilket, der er åbnet en procedure efter TEU artikel 7, stk. 1.

Europa-Parlamentet havde som baggrund for afstemningen udarbejdet en rapport ("Sargentini-rapporten"; 2017/2131 (INL)), som kritiserer forholdene i Ungarn på en række områder:

- Den måde hvorpå forfatningen og valgsystemet fungerer
- Retsvæsenets uafhængighed
- Korruption og interessekonflikter
- Privatlivets fred og databeskyttelse
- Ytringsfrihed
- Akademisk frihed
- Religionsfrihed
- Foreningsfrihed
- Retten til ligebehandling
- Rettigheder for personer, der tilhører mindretal, herunder romaer og jøder
- Migranternes, asylansøgere og flygtninges grundlæggende rettigheder
- Økonomiske og sociale rettigheder

Første del af proceduren efter artikel 7, stk. 1, er en høringsproces af Ungarn i Rådet (almindelige anliggender). Seks høringssessioner er blevet gennemført siden 2019, senest ved rådsmødet (almindelige anliggender) den 30. maj 2023. Rådet er desuden blevet orienteret af Kommissionen om status på sagen en række gange, senest ved rådsmødet (almindelige anliggender) den 25. november 2023.

Situationen for retsstatsprincippet og grundlæggende værdier i Ungarn giver fortsat anledning til bekymring. Den ungarske regering forsøger fortsat gennem reformer at få adgang til tilbageholdte EU-midler, men processerne er gået en smule i stå siden årsskiftet. Tilbageholdelsen sker på baggrund af Rådets vedtagelse af passende foranstaltninger mod Ungarn i medfør af retsstatskonditionaliteten samt milepælene i den ungarske genopretningsplan. Kommissionen betinger også udbetalingen af midler til ungarske samhørighedsprogrammer med overholdelsen af relevante bestemmelser i EU's charter om grundlæggende rettigheder.

Kommissionen frigav den 13. december 2023 10,2 mia. euro af de tilbageholdte midler til Ungarn under samhørighedspolitikken. Det skete på baggrund af Kommissionens vurdering af, at Ungarn nu lever op til det horisontale princip om et selvstændigt retsvæsen. Desuden blev der i marts 2024 frigivet yderligere 2 mia. euro efter Ungarn levede op til to af de tematiske betingelser. Det betyder, at der nu tilbageholdes 9,7 mia. euro af samhørighedsmidlerne, hvilket fortsat er inklusiv de 6,35 mia. euro under retsstatskonditionaliteten. I marts 2024 besluttede Europa-Parlamentet (EP), at man vil anlægge sag mod Kommissionen for frigivelsen af de 10,2 mia. euro i december 2023. Under Genopretningsfaciliteten har Ungarn fået frigivet ca. 920 mio. euro i slutningen af sidste år, da alle lande kan få forudbetalinger, der ikke er afhængigt af supermilepælene. De resterende tilbageholdte midler på omkring 9,5 mia. euro har Ungarn fortsat ikke mulighed for at få udbetalt. Samlet er der således stadig tilbageholdt 19,2 mia. euro fra Ungarn under de tre forskellige, men sammenhængende processer. Som yderligere konsekvens af Rådets vedtagelse af passende foranstaltninger under retsstatskonditionaliteten har 2/3-dele af ungarske universiteter (21 stk.) pt. ikke mulighed for at deltage i EU-programmerne for studerende og forskere hhv. Erasmus+ og Horizon Europe, når det nye semester går i gang efter sommerferien. Her fremstår forhandlingerne med Kommissionen også som fastlåste.

Kommissionen anlagde den 19. december 2022 et traktatbrudssøgsmål ved EU-Domstolen mod Ungarn med påstand om, at Ungarn har tilsidesat sine EU-retlige forpligtelser ved at vedtage den såkaldte "anti-LGBT+-lov", som ifølge Kommissionen diskriminerer mod personer på baggrund af deres seksuelle orientering og kønsidentitet. Den danske regering har sammen med en række af ligeindede medlemslande samt Europa-Parlamentet intervenseret i sagen til støtte for Kommissionen.

Der verserer tillige et traktatbrudssøgsmål om mediepluralisme ved EU-Domstolen anlagt af Kommissionen den 17. februar 2023. Sagen drejer sig om det ungarske medieråds afslag på sendetilladelse for den største regeringskritiske radiostation i Ungarn. Regeringen har intervenseret i sagen til støtte for Kommissionen.

Artikel 7-proceduren i Traktaten om Den Europæiske Union

Artikel 7-proceduren henviser til bestemmelsen i artikel 7 i Traktaten om den Europæiske Union (TEU) og kan i sidste ende føre til suspension af et medlemslands rettigheder, herunder stemmerettigheder i Rådet, hvis landet systemisk overtræder EU's grundlæggende værdier.

Proceduren indebærer, at der stilles et begrundet forslag om at indlede artikel 7-proceduren af enten 1/3 af medlemslandene (dvs. mindst 9 medlemslande), Europa-Parlamentet eller Kommissionen, hvorefter Rådet med et flertal på 4/5 af medlemslandene (minus det pågældende land, dvs. aktuelt 21 medlemslande), og efter godkendelse af Europa-Parlamentet, kan fastslå, at der er en klar fare for, at et medlemsland groft overtræder EU's grundlæggende værdier nævnt i artikel 2 TEU. Inden Rådet fastslår en sådan klar fare, skal Rådet have foretaget høring af det berørte medlemsland. Rådet kan også vælge at rette henstillinger til det berørte medlemsland, før Rådet fastslår en klar fare.

Artikel 7-proceduren kan ligeledes indledes med et forslag fra enten 1/3 af medlemslandene eller Kommissionen og efter godkendelse fra Europa-Parlamentet. Herefter kan Det Europæiske Råd med enstemmighed - og efter at have opfordret det berørte medlemsland til at fremsætte sine bemærkninger - fastslå, at et medlemsland groft og vedvarende overtræder værdierne nævnt i artikel 2 TEU. Hvis en grov og vedvarende overtrædelse måtte blive fastslået af Det Europæiske Råd, kan Rådet med kvalificeret flertal (dvs. mindst 19 medlemslande) beslutte at suspendere visse af medlemslandets rettigheder, herunder dets stemmerettigheder i Rådet.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (almindelige anliggender) den 25. juni 2024 forventes en høring af Ungarn.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Proceduren efter artikel 7, stk. 1, er igangsat af Europa-Parlamentet, der den 12. september 2018 vedtog det begrundede forslag til Rådet. Europa-Parlamentet vedtog den 15. september 2022 en beslutning om proceduren.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanser, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

En større række medlemslande har løbende udtrykt bekymring over situationen i Ungarn og støtte til artikel 7-proceduren mod landet. Enkelte lande har været mere tilbageholdende.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen er på en række områder bekymret over udviklingen i Ungarn og bakker på den baggrund op om artikel 7-proceduren. Regeringen har også løbende udtrykt bekymring i forbindelse med bilaterale møder med repræsentanter for den ungarske regering.

Regeringen finder det afgørende, at alle medlemslande lever op til EU's grundlæggende værdier, herunder demokrati og retsstatsprincippet. EU's grundlæggende værdier er afgørende for legitimiteten og effektiviteten af EU-samarbejdet, herunder eksempelvis også hvad angår det indre marked.

Regeringen bakker derfor aktivt op om, at man holder artikel 7-proceduren på dagsordenen i Rådet for at opretholde det politiske pres, herunder også ved fortsatte høringssessioner. Regeringen finder det vigtigt, at forholdene i Ungarn vurderes ud fra et solidt og velbelyst grundlag.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering den 10. november 2023.